

Foto: Caroline Durif

Status og råd

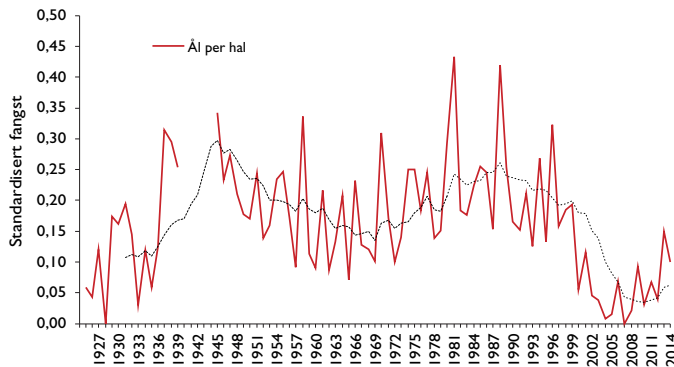
Det er registrert ål i 1788 vann og innsjøer fordelt på 361 nedbørsfeltområder i Norge, men mange områder og habitater er ikke undersøkt, så dette er et minimumstall. Hos oss finnes ålen i kystnære områder, men i avtagende antall når en går nordover. Ifølge ICES er ålebestanden på et historisk og kritisk lavt nivå over hele utbredelsesområdet, og den negative utviklingen vedvarer. De siste 25 årene har rekrutteringen til bestanden vist betydelig nedgang. Dette indikerer at reproduksjonen er vesentlig svekket og at gytebestanden er kraftig redusert. Bestanden vurderes å være utenfor sikre biologiske grenser. Nedgangen skyldes bl.a. overfiske, tap av habitat, forurensning og vandringsbarrierer. Forvaltningsplanen i 2008 førte til en beslutning om betydelig reduksjon i fangst av ål. I en ny vurdering av Artsdatabanken i 2015 ble ål oppført som VU (sårbar) i den norske rødlisten, hvor den hadde stått som CR (kritisk truet) siden 2006. Grunnen til dette var en forbedring av ferskvannsmiljø som har hatt en positiv effekt på ålforekomsten i tillegg til en liten økning i antall ål fra to tidsserier.

Fiskeri

Tradisjonelt foregikk ålefisket hovedsakelig langs Skagerrakkysten og sørlige deler av Vestlandet. Det ble fisket i saltvann, brakkevannsområder og i elvemunninger, men også i ferskvann. Fangst av glassål har alltid vært forbudt i Norge. Fra 1975 fikk Havforskningsinstituttet noen fiskere til å rapportere fangsten i loggbøker. Det ble registrert fiskeutstyr, antall dager fellene stod ute, og antall små og store ål. Dette stoppet i 2010. Et lignende program startet i 2016.

Tidsserie

Ål er en katadrom fisk, dvs. at den gyter i havet, men tilbringer vekstfasen i ferskvann. En del ål utelater ferskvannsfasen uten at vi vet hvorfor. Andelen av ål som blir værende i sjøen synes å øke med økende breddegrad. Habitatene langs kysten er produktive, noe som gjør en oppvandring til ferskvann mindre attraktivt. Mye av ålen i Norge har derfor trolig kun en marin livssyklus. Strandnottidsserier vår fra Skagerrakkysten er analysert for å studere ev. endringer i den marine delen av ålebestanden i Norge. Hver høst undersøkes ca. 100 stasjoner langs kysten. Fisk blir fanget med standardiserte strandnotkast, identifisert og talt. Resultatene viser at svingningene følger en litt annen dynamikk enn i resten av Europa. En nedgang er observert, men er forsinket med rundt én generasjon i forhold til ål i f.eks. Nederland. Antall ål har vært rekordlavt de siste tiårene. Svingningene blir koblet til flere faktorer, bl.a. synes høy NAO-indeks og høy temperatur i gyteområdene i Sargassohavet å ha en negativ effekt på nyklekte ålelarver.

Antallet ål (standardisert fangst) fra Skagerrak strandnotserie i perioden 1925–2015. Stiplet linje angir et glidende gjennomsnitt (periode = 8 år).

Number of eels (Standardized catch) from the Skagerrak beach seine survey in the period 1925–2015. The dashed line is a moving average (period = 8 years).

Kontaktperson: Caroline Durif | caroline.durif@imr.no

Ål – *Anguilla anguilla* – Eel

Familie: Anguilla

Maks størrelse: 133 cm, 6,6 kg

Levetid: 5–20 år avhengig av kjønn og levevilkår

Leveområde: Fra Afrika/Kanariøyene til

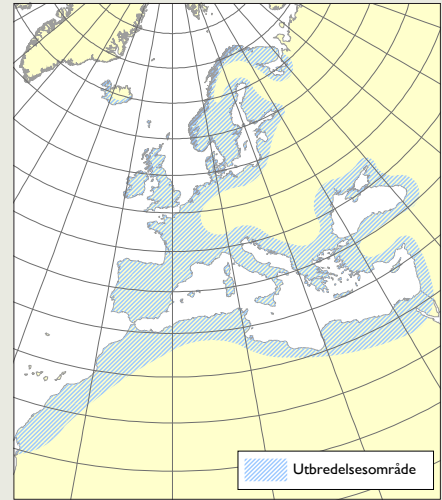
Murmansk, i både ferskvann og saltvann

Hovedgyteområde: Sargassohavet

Gytetidspunkt: Ukjent, men trolig mellom mars og juni. Ålen er engangsgyter.

Føde: Animalsk føde, mer eller mindre altetende.

Særtrekk: Ål er sterkt fotofobisk (lyssky). Den kan være ute av vannet i over 24 timer, og den kan vandre over land i forbindelse med vandringer fra ferskvann til sjø når de starter gytevandringen. Ål kan svømme bakover.

Fakta om bestanden:

Det er rundt 19 arter ål i verden. Ål av slekten *Anguilla* er beskrevet som en katadrom fisk, det vil si at den gyter i saltvann og vokser opp i ferskvann (gulålstadiet). Etter gulålstadiet blir den blankål. På høsten, mens den fremdeles er seksuelt umoden, starter "vår" ål, *Anguilla anguilla*, gytevandringen. Den svømmer da ca. 6 000 km for å nå tilbake til Sargassohavet hvor den gyter.

Analysen av ørsteiner fra europeisk (*A. anguilla*) og japansk ål (*A. japonica*) har avdekket at en del ål aldri vandrer opp i ferskvann. Selv om det er kjent i Norge at ål lever i både salt- og brakkevann, er det forholdsvis ukjent andre steder. I det meste av Europa blir ålen sett på som en fersk- eller brakkevannsort, også i forvaltningen. Fisket etter gulål og blankål foregår i elver og våtland nær kysten.

Ål kan ha et komplekst livsløp hvor den vandrer mellom ferskvann og brakkevann (semi-katadrom adferd). Det er bemerkelsesverdig, siden den dermed veksler mellom omgivelser som har helt forskjellig saltholdighet, temperatur, substrat, dybde og andre miljøforhold. Habitatskiftet skjer som oftest når ålen er 3 og 5 år gammel. Det er usikkert hva som bestemmer ålens livsstrategi, men valget av vandringsmønster synes ikke å ha noe å gjøre med kjønn, siden både hunn- og hannålen viser vandringsfleksibilitet. En hypotese er at forskjeller i produktivitet mellom elver og saltvannsområder motiverer for at ål velger om den vil vandre mellom habitater i sjø og ferskvann (fakultativ diadrom). Ved lavere breddegrader er det ofte høyere primærproduksjon i ferskvann enn det er ved høyere breddegrader. Tendensen til å oppholde seg i brakkevann og saltvann øker med breddegraden.